

OLUMSUZ OLAYLARIN TELEVİZYON ANA HABER BÜLTENLERİNDE SUNUMU: “SOMA FACIASI” ÜZERİNE BİR İNCELEME ÇALIŞMASI

Aslı YURDİGÜL¹

ÖZET

Dünyada her gün haber değeri taşıyan yüzlerce olay meydana gelmektedir. Ancak bu olaylardan çok azının haber olarak topluma ulaşma şansı vardır. Meydana gelen olayın niteliksel ya da niceliksel sonuçlarının büyüklüğü söz konusu olayın haber olma şansını arttıran en önemli etkidir. Bu anlamda çoğu zaman medyanın ‘ölü seviciliği’ tartışmaları gündeme gelmekle birlikte; hukuki ya da ahlaki hiçbir yaptırım medyanın bu yöndeki haber yapma pratiklerini değiştirmede yeterli gelmemektedir.

13 Mayıs 2014 tarihinde Manisa’nın Soma ilçesinde meydana gelen ve 301 madencinin ölümüyle sonuçlanarak ülke tarihinin en fazla can kaybına neden olan iş ve madencilik kazası olarak kayıtlara geçen “Soma Faciası” da, niteliksel ve niceliksel boyutlarının büyüklüğü ve korkunçluğu ile medyada ‘haber’ olarak geniş bir yer bulmuştur. Çalışma, medyanın ‘olumsuz olana’ ve ‘olumsuzlamaya’ olan eğilimini Soma Faciası olayının televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu üzerinden yapılan içerik analizi yöntemiyle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla TRT 1, Kanal D, STV ve NTV ana haber bültenleri örneklem seçilerek, olayın meydana gelişini takip eden 11 gün süresince izlenmiş; bu süre içerisinde olayın haber bültenlerine yansımaları süre, sıra, konu, içerik, tutum, dil, görüntü, tekrar, abartı kategorize etme, örnek sunma, ses, aktörler, uzmanlar ve alt yazılar gibi haber anlatı yapıları üzerinden incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Televizyon haberciliği, Haber değeri, Olumsuzluk, Soma faciası

PRESENTATION OF NEGATIVE INCIDENTS ON MAIN TELEVISION NEWS BULLETINS: A STUDY ON “SOMA DISASTER”

ABSTRACT

Every day, hundreds of newsworthy incidents occur all over the world. However; only limited number of such incidents is communicated to the society in the form of news. Qualitative or quantitative amplitude of the incident consequences is the most important factor increasing the chance of that incident in appearing in the news. In this sense, debates arise blaming the media with being “necrophilic”; none of the legal or moral sanctions are sufficient for changing such news making practices of the media.

“Soma Disaster” recorded as a work and mining accident with the greatest death toll in our country’s history which occurred in Soma, Manisa on 13 May 2014 and resulted with the death of 301 mine workers received widespread media attention as ‘news’ due to the scale of its qualitative and quantitative aspects and its horribleness. Objective of this study is to reveal the tendency of the media towards ‘negativity’ and ‘negating’ by

¹ Arş.Gör.Dr., Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü,
asli.yurdagul@hotmail.com

Olumsuz olayların televizyon ana haber...

means of a content analysis conducted on the presentation of Soma Disaster on television news bulletins. For this purpose, main news bulletins of TRT 1, Channel D, STV and NTV has been selected as examples, 11-day period following the occurrence of the incident has been reviewed; and reflections of the incident in the news bulletins during this period have been studied based on various aspects of the news presentation such as duration, order, subject, content, approach, language, visual elements, repetition, exaggeration, categorization, exemplification, sound, actors, experts and subtitles.

Keywords: Television news, Newsworthiness, Negativity, Soma disaster

1.Giriş

Yaşadığımız çağda haber alma hak ve özgürlüğü bireyin en temel hak ve özgürlüklerinden biri olup anayasa ile güvence altına alınmış durumdadır. Haber alma, toplumun düzgün işleme için gerekli temel öge olarak iyi bir iletişim ağı ile haberlerin özgürce ve en üst düzeyde dolaşması (Ramonet, 1999:27), bunun sonucu olarak da demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Demokratik toplumlarda birey haber alma, düşüncesini açıklama ve yayma gibi temel hak ve özgürlüklerini kullanarak dış dünyaya ilişkin gerçekliğe haberler aracılığı ile ulaşma çabası içindedir. Haberler, bireyin dış dünyaya ilişkin merak, ilgi ve beklentilerini karşılayarak ihtiyaç duyduğu psikolojik ve sosyolojik rahatlamanın karşılanmasına yardımcı olmakta, bireyi sosyal bir varlık olarak iletişim ağı içerisinde konumlandırmaktadır. Bu nedenle de haber alma ya da haber verme işi basit, yüzeysel ya da bireysel bir iş olmaktan ziyade; anlamını üretim, sunum ve algılama üçgeni içinde bulan karmaşık ve çok faktörlü bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır.

Haber, üretim, sunum ve algılama süreçlerinde bir takım toplumsal ve psikososyal işlevleri de yerine getirmektedir. Haberler aracılığı ile topluma siyasal, ekonomik, toplumsal, sanatsal ve bilimsel nitelikli enformasyonlar sunulmakta; belirli yönde kamuoyu oluşumu sağlanmakta, eğitme, eğlendirme, dinlendirme ve reklam (Tokgöz, 1994:122) gibi bir takım amaçlara hizmet edilmektedir. Tüm bu süreçler haberin toplumsal yaşamdaki vazgeçilmez önemine ve ikame edilemez özelliğine gönderme yapmaktadır. Ancak bu durum, kitle iletişim araçlarıyla topluma sunulan haberlerde belirli ölçütlerin bulunmasını da zorunlu kılmaktadır. Buna göre nesnellik, tarafsızlık ve dengelilik, yorumdan ayrılık, yansızlık (İnal, 1996:21), sadelik, doğruluk, açıklık ve kesinlik (Tokgöz, 1994:127) ilkeleri haberlerin üretim ve topluma sunumunda temel ilkeler olarak iş görmektedir.

Ancak habercilik pratiklerinin ve haber talebinin yazılı basından işitsel ve görsel basına kayması haber olgusunun da değişimine neden olmuştur. Özellikle görselliğin ön planda olduğu televizyon, haberlerin üretim ve sunumu noktasında yepyeni bir çığır açmış; haber verme işlevinin çok dışına çıkarak daha fazla kişiye ulaşma, daha fazla kişinin ilgisini çekme noktasında bir gösteriye dönüşmüştür. Düşünceden çok hareket, açıklamadan çok şaşırtıcı unsur ve fikirden çok kişisel düşünceye dayalı (Groombridge, Akt. Yurdigül, 2007:197) bu gösteri, toplumun temel değerlerini şekillendiren, yaşam tarzlarını belirleyen, mücadele ve anlaşmazlıklarına dair çözüm yolları sunan bir fenomen (Kellner, 2010:21) haline gelmiştir. Bu durum, televizyon haberlerinde “bilgilendirici nitelikte sözel ve görsel metinlerle haberin kurulması yerine, yeterince enformasyon içermeyen sözel metinlere ve görsel canlandırmalara dayalı olarak haberin örgütlenmeye başlanması eğilimini”(Timisi ve Dursun, 2008:5) doğurmuştur.

Televizyon haberciliğinde yaşanan değişim ve dönüşümler neyin haber olup neyin haber olamayacağı noktasındaki temel kriterler olan haber değerlerinin de değişimine neden olmuştur. Bu noktada, bir olayın haber değeri izleyici üzerinde yaratacağı etki ile ölçülmeye başlanmıştır. İzleyiciyi hedef alan haber yapımcılar, daha fazla etki ve daha fazla sansasyon için olayların enformatik yanlarını bir kenara bırakarak dramatik yanlarına odaklanmışlardır. Bu durum doğal felaketler, kazalar, cinayetler, gasp ve soygunlar, taciz ve tecavüz olayları gibi bolca kan, şiddet, gözyaşı ve acı içeren olumsuz olayların diğer olaylara nazaran daha fazla haber değeri taşıyarak, daha fazla televizyon haberlerinde yer almasıyla sonuçlanmıştır.

Ancak haber yapımcılar sadece olumsuz içeriğe sahip olayları ekrana taşımakla yetinmemişler, aynı zamanda, bu olayların veriliş tarzı üzerinde de olması gerekenin dışında bir anlayışı benimsemişlerdir. Buna göre, bir olayın olumsuzluk özelliği taşıması haber olarak izleyiciye sunumunda tek başına yeterli değildir; olay, aynı zamanda, izleyicinin acı, üzüntü, korku, panik gibi bir takım insani duygularını da harekete geçirebilmelidir. Bunun için de olumsuz olaylar haber olarak üretilirken, daha da olumsuzlanmalı, trajik yönleri vurgulanmalı, yoksa eklenmelidir. Bu anlayış, televizyon haberlerinde olumsuzluğun temel haber değeri olarak konumlanmasını sağlamıştır.

13 Mayıs 2014 tarihinde Soma'da yaşanan ve 301 işçinin ölümüyle sonuçlanan maden kazası da zamanlılık, önemlilik, yakınlık, beklenmezlik, sonuç ve ilgi çekme gibi haber değerlerinin yanı sıra olumsuzluk özelliği ile de televizyon haberlerinin konusu olmuştur. Olayın büyüklüğü, çok sayıda yaralı ve ölü sayısının olması, çevrede yaşayanların tepkisi, ihmalkârlık ve denetimsizlik iddiaları, iktidar ve muhalefet partilerinin olaya yaklaşım tarzı, sivil toplum örgütleri ve uzmanların görüşleri, ülkemizde ve yurt dışında yaşanan kazalarla karşılaştırılması gibi birçok etken Soma'da yaşanan bu kazanın uzun süre televizyon haberlerinin de gündeminde kalmasını sağlamıştır. Televizyon kanalları kazaya ilişkin haberlerini doğrudan olay yerine bağlanarak canlı yayın olarak izleyiciye ulaştırmışlar; kazadan yaralı olarak kurtulanlarla ve yakınlarını kaybedenlerle yaptıkları röportajları vermişlerdir. Özellikle ilk günler, kazaya ilişkin yapılan televizyon haberlerinde olayın trajik boyutu tüm çıplaklığı ile izleyiciye sunulmuştur.

Soma'da meydana gelen bu olayı, olumsuzluk haber değeri üzerinden ele alarak çalışmanın odak noktası durumuna getiren etken, olayın olumsuz içeriğinden ziyade, biçimsel olarak haber yapıcılarının olaya yüklediği olumsuzlamadır. Olayın tanımlanma tarzı, aktörlerin konumlandırılması, öyküleştirme yöntemleri, olaya ilişkin haberlerin üretim ve sunum şekli, kullanılan dil, seçilen görüntüler ve sesler, görsel ve sözel tekrarlar, içerik ve süreye ilişkin abartı, olayın kategorize edilmesi, sunulan örnekler, görüşüne başvurulmuş uzmanlar gibi birçok unsur aracılığı ile olay, haber yapıcılar tarafından biçimsel olarak olumsuzlanmıştır. Çalışma kapsamında bu durum, olay gününü takiben 11 gün süresince televizyon ana haber bültenleri üzerinden incelenmiş ve olumsuz olayların televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu tartışma konusu yapılmıştır.

2.Kavramsal Çerçeve

2.1.Haber Değeri

Televizyon kanallarının haber merkezlerine her gün yüzlerce olaya ilişkin bilgi ve haber ulaşmaktadır. Bu nedenle haber merkezine ulaşan haberlerin belirli kategoriler altında sınıflandırılması, belirli kriterlere göre değerlendirilmesi ve bunun

sonucunda da bazılarının haber olarak bültenlerde yer bulurken bazılarının da dışarıda bırakılması kaçınılmaz olmaktadır. Bu durum haber yapımcıları olay ve olgulardan hangilerini, ne zaman ve ne kadar süre ile haber yapacaklarına dair zorunlu bir seçime götürmektedir. Bunda haberlerin sayıca çokluğu, televizyon haberlerinin ise oldukça kısıtlı bir zamana sahip olması oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Kars,1996:109).

Haberlere ilişkin farklı seçim kriterleri ve farklı öncelikler hangi olayların, hangi sırada, ne kadar süre ile hangi bağlam ve söylem ile habere konu olacağını belirlemektedir. Haber merkezinde görevli muhabirler, haber editörleri, yazı işleri müdürleri/ haber genel yayın yönetmenleri televizyon ekranlarından topluma sunulacak olan olayları seçmeden önce haber faktörü kriterlerini/değerlerini uygulamak durumundadırlar (McQuail ve Windahl, 1997:208). Haber üretim aşamasında, haber merkezinin en üst yetkilisinden en alt kademesindeki çalışana kadar sorumlu hemen herkesin, kendilerine ulaşan olay ve olgulardan hangilerinin haber olarak değerlendirilip hangilerinin değerlendirilmeyeceğine ilişkin yapmak zorunda olduğu seçimde etkili olan ölçüt ve kriterlere haber değeri denilmektedir (Fleur ve Dennis, Akt. Rigel, 2000:202).

Haber değeri bir olayın, olgunun, konunun ya da kişinin haber olma ya da olmama noktasındaki temel belirleyici durumundadır. Burton'a göre haber değeri, haberi üretenlerin önemli kabul ettikleri haber konuları ve bu konuların geliştirim biçimidir (Burton, 1995:221). Haber değeri, haber yapımcılarının çeşitli nedenlerden dolayı bazı konuların öncelik taşıdığını ve bu konuların bir haber değerinin olduğunu düşünmesine ve haberin sunulmuş biçimine bağlıdır (Yurdigül, 2002:139).

Haber değeri kavramı haberi tanımlamaktan çok açıklama çabasında olan bir kavramdır. Bundan dolayı da haberde neler bulunduğunu, bunabileceğini ortaya koyma çabası içindedir. Bu doğrultuda, haber yapılırken haberde bulunması gereken temel ilkeleri ya da bir başka deyişle haber değerlerini Tokgöz beş kategoride toplamaktadır; zamanlılık, yakınlık, önemlilik, sonuç ve insanın ilgisini çekme (Tokgöz, 1994:222).

Haber değerlerine ilişkin bir başka sınıflandırma da Burton tarafından yapılmaktadır. Burton bu sınıflandırmada haber değerlerini öncelikle genel değerler, içerik değerleri ve geliştirim değerleri olmak üzere üç gruba ayırmaktadır (Burton, 1995:137-139). Genel değerler kendi içinde; olumsuzluk, eve yakınlık, yakın zamanda meydana gelmek, revaçta olmak, devamlılık, basitlik ve kişiselliktir olarak sınıflandırılırken içerik değerleri; bazı konuların diğerlerine göre daha fazla önceliğe sahip olmasını ifade etmektedir. Geliştirim değerleri ise bir konunun ya da olayın ele alınışında öne çıkarılabilecek yönlerine gönderme yapmaktadır.

Bir hikâyeyi iyi bir haber yapan ya da yapmayanlar hakkında, habercilerin sahip olduğu pratik kurallar olarak da tanımlanabilecek olan haber değeri, Galtung ve Ruge tarafından da bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Galtung ve Ruge haber değerlerini on iki maddeden oluşan bir liste ile açıklamaktadırlar (Cricher, 2003:132). Buna göre; sıklık, eşik değeri (kesinlik ve ilgililik), açıklık, anlamlılık, kültürel yakınlık ya da uygunluk, tutarlılık (tatmin edilebilirlik ve talep edilebilirlik), beklenmezlik, tahmin edilemezlik ya da nadirlik, süreklilik, kompozisyon, bülten ya da yayınlara olan uyumu, elit kişiler, elit uluslar, kişileştirme ve olumsuzluk konunun haber olma özelliği açısından temel belirleyiciler durumundadır. Galtung ve Ruge'un bir olaya ilişkin haber değeri kriterlerini ortaya koyduğu bu listesinin ilk sekiz maddesi evrensellik özelliği taşıırken, son dört maddesi daha çok batı medyasına yönelik olarak ortaya konmuştur.

Literatürde, burada yer verilen ya da verilmeyen sınıflandırmalar göz önüne alındığında, haber değerlerine ilişkin ortak bir fikrin/ görüş birliğinin olduğu görülmektedir. Nitekim, haber değerini belirleyen kriterler incelendiğinde de yapılan sınıflandırmaların genellikle aynılık ya da benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte, bir olayın ya da konunun hangi kriter ya da kriterler üzerinden haberleştirileceği, hangi boyutuyla izleyicinin ilgisine sunulacağı çoğunlukla haberi yapan kurumun yayın politikaları kapsamında gerçekleşmektedir. Ancak, haber üretim çabasında olan tüm kurumların temel gayesinin izleyici çekmek, izleyicinin ilgisini daim kılmak olduğu düşüncesinden hareket edildiğinde belirli kriterlerin her zaman için değişmezlik özelliği sergilediği de bir gerçektir. Bu noktada, çalışmanın da odak noktasını oluşturan olumsuzluk kriterinin hemen her dönemde ve kurumda,

haber yapıcılarının sıklıkla başvurduğu temel haber değerlerinden biri olarak kullanıldığı görülmektedir.

2.2. Haber Değeri Olarak 'Olumsuzluk'

Haber değeri açısından olumsuz konulara verilen değer, haber yapıcılar arasında 'iyi haber, haber değildir' ya da 'kötü haber, iyi haberdir' gibi, olumsuzluğun yüceltilmesine dair temel bir söylemi gündeme getirmiştir. Bundan dolayıdır ki ulusal ya da uluslararası alanda meydana gelen iyi, güzel, olumlu gelişmelere ait bilgiler içeren haberler, televizyon da dâhil, hemen hiçbir haber medyasında ya hiç yer almamakta ya da oldukça nadir yer almaktadır. Ancak buna karşın olumsuzluk değeri taşıyan, mevcut olumsuzluğun çeşitli şekillerde daha da olumsuzlaştırılarak kötü bir dünyanın resmedildiği; doğal afet, cinayet, tecavüz, kaza gibi haberlere rastlanması ise oldukça ihtimal dâhilindedir (Yurdigül, 2004:136).

Burton'a göre, bir konu ya da olayın haber değerini belirleyen genel kriterler içerisinde ilk sırayı alan olumsuzluk; kötü haberlerin dramatik etkisine verilen değerdir (Burton, 1995:137). Buna göre kötü giden bir ekonomi, düşen bir uçak, çok sayıda ölünün bulunduğu bir kaza; istikrarlı bir ekonomiye, olağan saatlerinde kalkış ve iniş yapan uçaklara, ufak sıyrıklarla atlatılan bir kazaya nazaran çok daha fazla haber olma özelliğine sahiptir. Bu anlamda doğal felaketler, cinayetler, salgın hastalıklar gibi konular her zaman için insanların ilgisini çekmekte ve çok satan öyküler arasında yer almaktadır. "Gerçekte de, televizyonda izlenen haberlerin çoğu olumsuzdur. Olumsuz haberlerin dramatik etkisi daha yoğundur ve ilgi çekicilik ögesiyle bütünleşir." (Kars,2010:243).

Olumsuzluğun başat haber değeri olarak televizyon haberlerini belirlemesi genellikle iki şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan ilki habere konu olan olayın kendisinin/içeriğinin taşıdığı olumsuzluktur. Bu durumda haber yapıcılara çok fazla bir iş düşmemektedir. Olay özü itibari ile zaten olumsuzdur. Çok sayıda ölü ve yaralının bulunduğu deprem, sel gibi doğal afetler, hunlarca işlenmiş bir cinayet, taciz ya da tecavüz olayları, zincirleme kazalar vb. olaylar olumsuz içerikleri nedeniyle ilk sıradan haber olmaya zaten adaydırlar.

İkincisi ise habere konu olan olayın haber yapımcılar tarafından bilinçli olarak olumsuzlaştırılması, bir diğer deyişle olumsuzlanmasıdır. Bu durumda olumsuzlama ya zaten olumsuzluk taşıyan içeriğe bilinçli olarak yapılarak olumsuzluğun iyice pekiştirilmesi şeklinde gerçekleştirilmekte ya da olumlu ve olumsuz yanları bulunan bir durumun sadece olumsuz yanları ön plana çıkarılarak yapılmaktadır. Hatta bu yolla olumlu bir olayın bile tamamen olumsuzlaştırılarak sunulduğu görülmektedir.

Televizyon haberlerinde olumsuzlama genellikle bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun belirli özelliklerinin/avantajlarının kullanımı ile çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir. Bunlardan ilki görüntü kullanımına dairdir. Televizyon haberlerinde kullanılmak üzere seçilen görüntüler aracılığı ile olumsuzluk/olumsuzlama genellikle yüceltilmektedir. Bir başka deyişle, habere ait görüntülerin içeriğin olumsuzluğunu ön plana çıkaracak tarzda kullanılmasıdır. Buna göre televizyon haberleri, olumsuz konu ve görüntüleri gereksizce vurgulamakta, içeriğini hoş olmayan, karmaşık ve şiddet içerikli sahnelerle doldurmaktadır. Haber yapımcılara göre bu durumun nedeni, haberin bir 'iş' olmasından kaynaklanmaktadır. Haber mademki bir iştir; toplumda korku ve panik ortamı yaratacak tarzdan olumsuz olayların da bu iş için kullanılması ve bu yolla izleyicinin ilgisinin çekilmesi de doğaldır. Çok sayıda iletişim araştırmacısı, televizyon haberlerinde en çok ilgi uyandıran, canlı/etkili görüntülerin genellikle 'yoğun olumsuzluk' içeren görüntüler olduğunu, yakın bir tehlikenin belirtisiymiş gibi sunulan bu görüntüler aracılığıyla izleyicide yönelimli bir korku oluşturularak izleyicilerin ele geçirildiğini gözlemlemişlerdir (Young, 2003:1675). Bu anlamda kan, gözyaşı, açlık, sefalet, savaş gibi doğrudan olumsuzluk taşıyan görüntülerin kullanımı oldukça yaygındır.

Bir başka olumsuzlama şekli de ses aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Televizyon haberlerinde görüntüye eşlik eden ses unsuru, izleyiciye "göremiyorsan duymalısın" mesajı vererek hemen her koşulda olumsuzlukları empoze etmektedir. Bu süreçte olumsuzlama doğal ses, müzik ya da efekt kullanımı gibi çeşitli yollarla yapılmaktadır. Ancak bir yaralının inlemesi, çocuğunu kaybetmiş bir annenin feryadı, şiddet mağduru bir kadının hıçkırıkları gibi insanı insan yapan doğal seslerin haberde kullanımı, üstelik olduğundan da yüksek bir tonda kullanımı, haberin olumsuzluk değerini daha da arttırmaktadır. Doğal seslerin yanı sıra, efektler

aracılığı ile oluşturulan patlama, çarpma, vurma gibi sesler de olayın olumsuzlanması ve izleyicinin dikkatini çekmesi noktasında oldukça önemli iş görmektedir. Haber için kullanılan müzik ise olayın dramatik bir boyut kazanarak olumsuzlanmasına ya da herhangi bir tehlike olduğu hissini uyandırılmasına yardımcı olacak şekilde seçilmektedir.

Haberin anlatı yapısını kuran röportajlar da olumsuzluğun pekiştirilmesinde ya da olayın olumsuzlanmasında kullanılan bir başka yöntemdir. Bu yöntemle, habere konu olan olay hakkında olumsuz tutum ve kanaate sahip olan kişiler ekrana getirilerek tamamen olumsuz bir tablo resmedilmektedir. Konunun olumsuzluklarını, eksilerini, kötü yönlerini dile getiren röportajların arka arkaya ekranı kaplamasıyla izleyicinin tek yönlü bilgi sahibi olmasına neden olmaktadır.

Olumsuzlamada kullanılan bir başka yöntem de haberin sunum şeklidir. Haber konuları, rutin de, belirli saat ve süreler dâhilinde yayınlanan haber bültenleri aracılığıyla izleyiciye sunulmaktadır. Ancak deprem, patlama, kaza, saldırı gibi “doğal süreç içerisinde aniden meydana gelen olaylara bağlı olan haberler,” (Crichter, 2003:133) rutin haber akışını bozmakta ve çoğu zaman ‘son dakika’, ‘flash haber’ gibi çerçeveler aracılığıyla izleyiciye sunulmaktadır. Televizyon ekranlarında, normalin dışında gelişmeler olduğunu çağrıştıran ve genellikle kırmızı bantlar üzerinden izleyiciye aktarılan bu son dakika haberleri ya da flash gelişmeler, bir süre sonra izleyicide doğrudan kötü olayların olduğu algısını yaratarak içerikten de önce biçimsel olarak olumsuzlanmış olmaktadır.

Olumsuzluğun ya da olumsuzlamanın en etkin yollarından biri de haberde kullanılan dildir. Haberın olumsuz cümle yapıları, olumsuzluk içeren ya da çağrıştıran kelimeler, cevapsız bırakılan sorular gibi dil oyunları üzerine kurulması bazen doğrudan bazen dolaylı olarak olumsuzluğa neden olurken bazen de mevcut olumsuzluğu iyice pekiştirmektedir. Örneğin, habere konu olan iyi, güzel gelişmeler bile çoğu zaman dil aracılığıyla kötü habere dönüştürülerek sunulabilmektedir. Bu durum herhangi bir konuda yaşanan iyi, güzel gelişmelerin verilmesini takiben ‘ama, rağmen, karşın’ gibi bağlaçlarla başlayan cümleler aracılığıyla kurulmaktadır. Sonrasında ise bu bağlaçları, genellikle olayın olumsuz yönüne vurgu yapan haber

Olumsuz olayların televizyon ana haber...

içerikleri takip etmektedir. Amerika'daki araba hırsızlığını konu alan bir haber bu duruma güzel bir örnek oluşturmaktadır.

“Her 23 saniyede bir arabayla, yılda yaklaşık 1,5 milyon çalıntı araba anlamına gelen araba hırsızlığı, Amerika'nın en pahalıya mal olan mülkiyet suçu olmaya devam ediyor. Geçen on yılda bu sayı düşmesine rağmen, şimdilerde polis, aslında daha az arabayı bulabiliyor... Bunların üçte-biri asla bulunamıyor.” (Radford, 2004:97-98).

Haberde, olumsuzluk taşıyan bir suçla ilgili yaşanan olumlu bir gelişmeden söz edilmesine rağmen, konunun olumlu yönüne herhangi bir vurgu yapılmamaktadır. Hatta toplumsal hayattaki bu olumlu gelişme, karşıtlık kuran *rağmen* bağlacı ile olumsuz bir yargıya bağlanmış ve vurgu bu olumsuzluğa yapılmıştır. Aynı şekilde, çalınan arabaların üçte-birinin bulunamadığı dile getirilerek de olumsuzluğa yapılan vurgu pekiştirilmiştir. Oysaki son yargıyı tersten okuduğumuzda, çalınan arabaların üçte-ikisinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğe konu olan haberde, toplumsal hayattaki güvenliğine dair yaşanan iki olumlu gelişme vardır. Ancak haber, bu gelişmeleri göz ardı ederek bir olumsuz sonuç üzerine kurgulanmıştır.

Haber anlatı yapısı içinde görüşlerine başvurulmuş otoriteler ya da uzman kişiler de haberde olumsuzluğun ön plana çıkarılmasında önemli rol oynamaktadırlar. Daha çok yazılı olmayan birinci sınıf kaynaklar olarak adlandırılacak bu insanlar, konuları hakkında tecrübeye sahip, birikimi temsil eden insanlardır. Örneğin Hall ve arkadaşları haberin anlatısında bu saygın kişilerin görüşlerine yer verilmesiyle haberin gerçekçi-resmi söyleminin desteklendiğini savunmaktadır. Buna göre, medya kendiliğinden özerk bir şekilde haber konuları yaratmamakta ancak güvenilir kurumsal kaynaklarca belirli haber konularına işaret etmektedir (Hall v.d., Akt. Dursun, 2001:132). İşaret edilen haber konuları da genellikle olumsuz içeriklerin desteklenmesi, olumsuz yönlere vurgu yapılması şeklinde gerçekleşmektedir. Özellikle de sağlık konulu haberlerde görüşlerine oldukça sık başvurulmuş uzmanlar aracılığıyla haber değeri olarak olumsuzluk adeta olumlanmaktadır.

Olumsuzluğun haber değeri açısından taşıdığı önem doğal afet, kaza, suç, şiddet, cinayet gibi istenmeyen birçok olayın televizyon haberlerine konu olmasını sağlamıştır. Bu nedenle Galtung ve Ruge'un haber değeri kriterlerine ek olarak, Chibnall tarafından suç haberleri, Ericson ve arkadaşları ile Shoemaker tarafından da sosyal problemlere dair haberler (Cricher, 2003:132-133) gibi, yeni haber değerleri gündeme gelmiştir. Haber değeri kriterlerinin belirli çerçeveler içerisinde etkili olması, olumsuz haberlerin niçin evrensel haber odağı durumunda olduğunu açıklamaktadır. Çünkü olumsuzluk içeren haberler, genel olarak tüm haber değeri kriterlerini karşılayacak niteliktedir ve bu nedenle de bazı olaylar haber olmaya diğerlerinden çok daha fazla eğilimlidir. Normalin dışına çıkma, sapma ya da olumsuzluk geniş anlamda haber değerinin tanımlayıcı özelliği niteliğindedir. Bundan dolayı da kötü haberlere ayrılan yayın süresi, iyi haberlere ayrılandan kat kat daha fazladır.

2.3.Soma Faciası

'Soma faciası', 13 Mayıs 2014 tarihinde Manisa'nın Soma ilçesinde yer alan bir kömür madeninde çıkan yangın nedeniyle, madende çalışan 301 maden işçisinin hayatını kaybettiği olaya verilen isimdir. Kavramsallaştırmada 'Soma' olayın meydana geldiği yeri tanımlarken, 'facia' kelimesi olayın niceliksel ve niteliksel olarak büyüklüğünü, üzücü, acıklı ve trajik yönünü tanımlamaktadır.

Soma'da meydana gelen bu kaza, iş ve madencilik kazalarıyla ilgili ülkemizde yaşanan ilk kaza değildir. Bu olay öncesinde de buna benzer kazalar yaşanmış, ciddi can kayıpları verilmiştir. Ancak Soma'da yaşanan bu olay cumhuriyet tarihinin en fazla can kaybına neden olan iş ve madencilik kazası olarak kayıtlara geçmiştir. Kazanın ardından ülke genelinde üç günlük milli yas ilan edilmiştir.

Soma faciası, bir olayın haber olabilmesi için gerekli olan kriterler/haber değerleri açısından değerlendirildiğinde bu anlamda yapılmış sınıflandırmaların hemen her özelliğini karşılayacak nitelikte bir olaydır. Tokgöz'ün zamanlılık, yakınlık, önemlilik, sonuç ve ilgi çekme (Tokgöz, 1994) olarak sınıflandırdığı haber

kriterleri, Burton'un genel, içeriksel ve geliştirim şeklinde ana kategorilere ayırdığı haber değerleri ya da Galtung ve Ruge'un on iki maddelik haber kriterleri listesinin hemen hepsini bu olay özelliğinde görmek mümkündür. Bu nedenle de olay, yaşandığı andan itibaren ülke ve dünya medyasının en önemli haber başlığı olarak yer bulmuştur. Özellikle önemlilik, beklenmezlik, sonuç ve olumsuzluk özellikleri olayın haber olma niteliğini arttıran temel kriterler olmuştur. Bu kriterler, olaya ilişkin bir devamlılık ve izleyicinin ilgisini çekme/ bu ilgiyi sürekli kılma durumunu da beraberinde getirmiştir.

Olayın haber değeri olarak sahip olduğu olumsuzluk özelliği, çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Olay, özü itibari ile olumsuzdur. Yaşanan bir kaza söz konusudur ve kaza sonucu çok sayıda can kaybı yaşanmıştır. Sadece bu durum bile, olayın haber değerini belirleyen etken olmaya yeterlidir. Ancak olaya ilişkin tek olumsuzluk içerikle sınırlı değildir. Olay, Burton'un geliştirim değerleri (Burton, 1995:139) olarak belirttiği gibi, çeşitli yönleri aracılığıyla olumsuzlanmaya oldukça müsaittir. Geliştirim değerleri olaya ilişkin görüntülerin kullanımı, konunun ele alınış biçimi, öykülerin dramatize edilme tarzı, çatışmaların kurgulanması, olayın geçtiği yer, olayı yaşayanlar ve tanıklık edenler gibi unsurların bilinçli olarak olumsuzlanmasını ifade etmektedir. Bu anlamda Soma faciası, Burton'un genel, içeriksel ve geliştirimsel yönlerden vurgu yaptığı 'olumsuzluk' kriterlerinden tümüne fazlasıyla sahiptir.

Soma faciası, haber değeri olarak olumsuzluğun ön plana çıkarıldığı, sürekli olarak vurgulandığı, çeşitli yönleri ile pekiştirilerek bilinçli olarak kullanıldığı haber türlerine yönelik uygun bir örnek sunmaktadır. Olayın büyüklüğü ve yaşanan trajedinin boyutları haberin bu anlamdaki üretim ve sunumuna ilişkin bir takım gerçeklerin izleyiciyi nezdinde gözden kaçmasına neden olmaktadır. Haber medyası, kötü ve olumsuz olaylara ilişkin her zaman ve dünyanın hemen her yerinde 'felaket tellallığı', 'korku çığırkanlığı' yaparak toplumun hassas olduğu konulara yönelik ürettiği manşet ve içeriklerle duygu sömürüsüne neden olmaktadır (Radford, 2004:80).

Olumsuz içeriklerin ya da olumsuzlamanın televizyon haberlerinde üretimi ve sunumuna ilişkin kullanılan yöntemlerin, Soma faciası içerikli haberlerin üretim ve

Olumsuz olayların televizyon ana haber...

sunum aşamasında da kullanıldığı gözlenmektedir. Olaya ilişkin görüntü, ses, röportaj, sunum şekilleri, dil vb. haber anlatı unsurları tümüyle olayın olumsuzluğunu daha da pekiştirecek şekilde kullanılmıştır.

Soma'da yaşanan kazayla birlikte yeniden gündeme gelen maden ve taş ocaklarında çalışan işçilerin iş güvenliği durumu, konuya ilişkin hukuki yaptırımlar, işletmelerin uyması zorunlu yasa ve kurallar, devletin konuya ilişkin görev, sorumluluk ve denetimleri gibi konular da kaza haberleri üzerinden birer olumsuzluk zinciri olarak sunulmuştur.

3. Amaç ve Yöntem

Araştırmanın temel amacı, başat bir haber değeri olarak olumsuzluğun televizyon haberlerindeki sunumunu incelemektir. Bu amaçla araştırma, içerik olarak zaten yeterince olumsuzluğa sahip bir olay olan Soma Faciası olayını örnek alarak, bu olayın ana haber bültenlerindeki sunumuna odaklanmıştır.

Bilimsel araştırmaların bilimsellik, amaç, tek ya da süreklilik durumu gibi çeşitli kriterler göz önüne alınarak gruplandığı (Aziz, 2008:24) düşünüldüğünde çalışma, amacına göre araştırmalar içerisinde yer almaktadır. Durum saptayıcı/betimleyici araştırmalar, açıklayıcı araştırmalar ve genelleyci/bir varsayımı sınavıcı araştırmalar olmak üzere üç grupta sınıflandırılan amacına göre araştırmaların, içeriklerine bakıldığında da çalışma, açıklayıcı araştırmalar kapsamındadır. Açıklayıcı araştırmalar, araştırmanın amacına yönelik mevcut durumunu ortaya koymanın yanı sıra; araştırmaya konu olan iki ya da daha fazla olgu arasındaki ilişkileri de ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle 'ilişki araştırıcı araştırmalar' olarak da adlandırılmaktadır.

Çalışmada, olumsuz olayların televizyon ana haber bültenlerindeki sunumunun araştırılması amacıyla Soma Faciası haberleri örnek olarak alınmış, bu haberlerin televizyon ana haber bültenlerinde nasıl ve ne şekilde sunulduğu niteliksel ve niceliksel olarak ortaya konmuştur.

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ve kitle iletişimi mesajlarının çözümlenmesinde öncelikli olarak tercih edildiği gözlemlenen, içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi, iletişimin görünen içeriğinin nesnel, nicel ve sistematik olarak betimlemesini amaçlayan bir araştırma tekniğidir (Bilgin, 2006:4). İçerik analizi yönteminin uygulanmasında ise kategorisel analiz ve frekans analizi tekniğine başvurulmuştur.

Kategorisel analiz tekniği ile Soma Faciasıyla ilgili televizyon ana haber bültenlerinde yayınlanan haberler; sırasına, süresine, konusuna, içeriğine, aktörlerine ve haber anlatı yapısını kuran görüntü, ses, tekrar, abartı, kategorize etme, örnek sunma ve uzman görüşüne başvurma gibi kategoriler üzerinden değerlendirilmiştir. Frekans analizi ise elde edilen verilerin sayısal olarak değerlendirilmesine olanak tanımıştır.

3.2.Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini televizyon haber programları oluştururken, örneklemini rastlantısal olmayan/olasılıksız örneklem türlerinden biri olan amaçlı/yargısal örneklem yöntemi ile belirlenen televizyon kanalları ve bu kanalların ana haber bültenleri oluşturmaktadır. Buna göre araştırmada örneklem olarak, ulusal düzeyde yayın yapan televizyon kanallarından TRT 1, Kanal D, NTV ve STV televizyon kanalları ve bu kanallarda yayınlanan ana haber bültenleri alınmıştır. Örneklem olarak bu kanalların alınmasının nedeni, TRT 1'in kamu yayıncılığı yapma, Kanal D'nin en çok izlenen özel kanal olma, NTV'nin ise ülkemizde tematik yayın yapan ilk haber kanalı olma özelliğine sahip olmasıdır. STV ise diğer kanallara nazaran daha muhafazakar bir yayıncılık anlayışı ve hedef kitleye sahip olması nedeniyle araştırmaya dâhil edilmiştir.

3.3. Sınırlılıklar

Çalışma uygulama boyutuyla, örneklem olarak alınan televizyon kanalları ve bu kanalların ana haber bültenleriyle sınırlandırılmıştır. Süre boyutuyla ise kazanın meydana geldiği günü takip eden ilk 11 günlük süre (13-23 Mayıs 2014 tarihleri arası) ile sınırlandırılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

“Olumsuz Olayların Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Sunumu: Soma Faciası Üzerine Bir İnceleme Çalışması” başlıklı araştırma kapsamında, Soma’da meydana gelen kazayı takiben 11 günlük süre zarfında, örneklem olarak alınan TRT 1, Kanal D, NTV ve STV ana haber bültenlerinde olayın sunumu incelenmiştir. İncelemede bu amaçla hazırlanmış bir analiz formu kullanılmış ve bu form aracılığıyla verilerin sınıflandırılması sağlanmıştır. Yapılan sınıflandırma elde edilen verilerin kategorisel analizini mümkün kılarken, verilerin SPSS programında frekans analizinin yapılması sonucunda da çalışmaya dair sayısal verilere ulaşılmıştır.

4.1. Kategori Analizi

Çalışmada daha önceden geliştirilen bir kategori sistemi yerine, çalışmanın amaçlarına doğru bir şekilde ulaşılmasına olanak tanıyan ve çalışmaya özel olarak geliştirilen bir kategori sistemi geliştirilerek kullanılmıştır. Bu sisteme göre, incelenen dönem ve kanallarda yayınlanan ana haber bültenleri belirli kategoriler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu kategoriler, televizyon ana haber bültenlerinde olumsuz olayların sunumu, olumsuzluğun haber bültenleri içinde konumlandırılması, olumsuzluğun pekiştirilme ve vurgulanma yöntemleri hakkındaki bilgilere ulaşılmasına imkân vermiştir. Buna göre çalışmaya dair bilgiler aşağıdaki kategoriler altında sınıflandırılmıştır:

1. Haber sayısı: Olaya ilişkin haberlerin bültenlerde yer alma sıklığı ölçülmüştür.

2. Haberin süresi: Bültenler içinde olaya ayrılan süre günlük ve toplam olarak ulaşılmaması amaçlanmıştır.
3. Haberin dili: Haberin sunumunda ve içeriğinde kullanılan sözcükler ve olumsuzluk arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.
4. Haberin konusu: Olayın hangi boyutunun ele alındığı ve vurgulandığının belirlenmesini sağlamıştır. Bu amaçla şu alt kategoriler oluşturulmuştur; olayın nedenleri, sonuçları, mevcut durum analizi, geçmişten örnekler, firma ihmalleri, iktidar eleştirisi, bireysel hikâyeler, mesleğe ilişkin değerlendirmeler, yardım kampanyaları ve diğer.
5. Haberin içeriği: Bu kategori haberlerin hangi amaçla üretildiğini, bir başka deyişle işlevselliğini sorgulamaya yöneliktir. İncelenen haberler bilgilendirici, dramatik/trajik ve sansasyonel/panik yaratıcı alt kategorileri çerçevesinde sınıflandırılmıştır.
6. Haberin aktörleri: Habere konu olan aktörlerin kimler olduğu ve hangi aktörlerin ne sıklıkta haberlerde yer aldığı bu kategoriler ile belirlenmiştir. Alt kategorileri: resmi kurum/kuruluş ve kişiler, siyasal partiler, sivil toplum kuruluşları, bilim adamları/ uzmanlar, medya temsilcisi, kurban, mağdur ve mağdur yakınları ile diğer olarak belirlenmiştir.
7. Uzman görüşüne başvurma: Haberde uzman görüşüne başvurulup başvurulmadığı incelenmiştir.
8. Haberde tekrar: Olayla ilgili haberlerde tekrar unsurunun kullanılıp kullanılmadığı, kullanıldı ise görüntüde, sesde ve röportajda olmak üzere nerede kullanıldığının belirlenmesi sağlanmıştır.
9. Haberde abartı: Olaya ilişkin haberlerde abartı yapılıp yapılması, yapılıyor ise sürede, ölü ve yaralı sayısında, mağdur sayısında, olayın niteliksel boyutunda, haberin dilinde ve görüntülerde olmak üzere hangi aşamada yapıldığının belirlenmesi amaçlanmıştır.
10. Haberde kategorize etme: Olay hakkındaki haberlerde kategorilendirme yapılıp yapılmadığı, yapılıyor ise hangi kategorilerin oluşturulduğu araştırılmıştır.
11. Haberde örnek sunma: Haberde olaya ilişkin başka zaman ve yerlerle ilgili herhangi bir örneklendirmeye gidilip gidilmediğine bakılmıştır.

4.2. Frekans Analizi

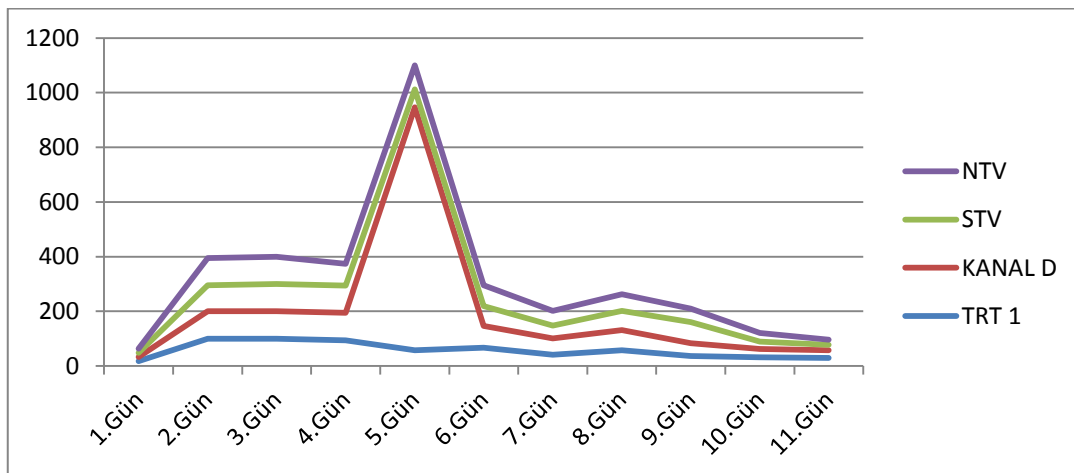
Frekans analizi yöntemiyle TRT 1, Kanal D, NTV ve STV ana haber bültenlerinde Soma faciasıyla ilgili yayınlanan haberlerin niceliksel sonuçlarına ulaşılması amaçlanmıştır. Bu amaçla, ilk olarak kategoriler altında derlenen haberler, bu aşamada sayısal verilere dönüştürülerek tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

13-23 Mayıs tarihleri arasında TRT 1, Kanal D, STV ve NTV televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde yayınlanan Soma Faciasıyla ilgili haberler incelendiğinde ilk olarak konuya ilişkin yayınlanan haber sayılarına ulaşılmıştır. Tablo 1’de kanallar düzeyinde gösterilen oranlar dikkate alındığında olaya en fazla yer veren televizyon kanalının 135 haber ile NTV, en az yer veren kanalın ise 112 haber ile TRT 1’in olduğu görülmektedir. Kanal D ve STV ‘de göz önüne alındığında kanallar arasında çok da büyük farklar olmadığı, oranların birbirine yakın olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haber Sayılarının Dağılımı

<i>Kanallar</i>	<i>Soma Faciası Haberleri (%)</i>	<i>Diğer Haberler (%)</i>
TRT 1	57,7	42,3
KANAL D	64,3	35,7
STV	61,5	38,5
NTV	68,9	31,1

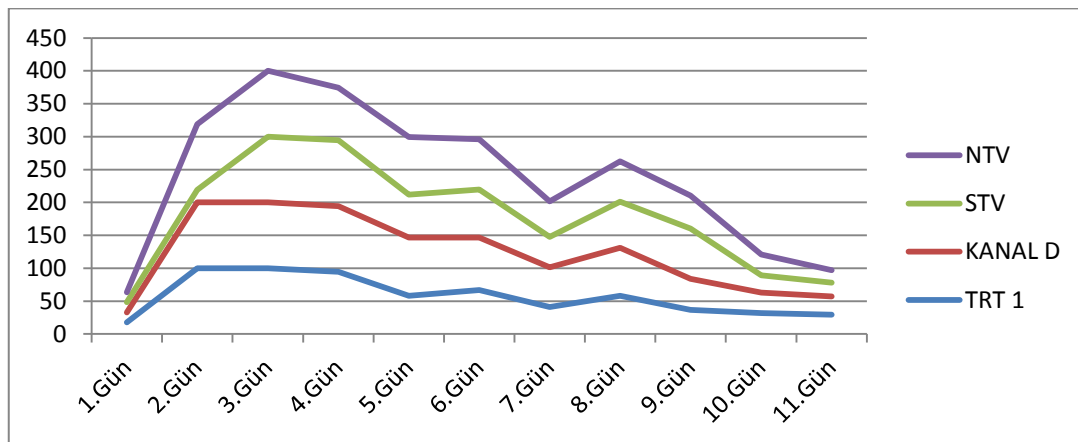
Haber sayılarına ilişkin bir başka grafikte de olayın ilk günden başlayarak on birinci güne kadar haber bültenlerindeki seyri gösterilmiştir (Tablo 2). Olay, meydana geldiği günden beşinci güne kadar haber bültenlerindeki yer alma sıklığını arttırarak devam ettirmiş, beşinci günden sonra ise düşüşe geçmiştir. Bu durum özellikle NTV, STV ve Kanal D’de çok daha belirgin olarak ortaya çıkarken, TRT 1’de olayın bültenlerde yer alma sıklığı daha istikrarlı bir seyir izlemiştir. TRT’de olayla ilgili haberlerin sayısı ilk günden itibaren 3, 17, 23, 17, 11, 4, 7, 11, 8, 6 ve 5 şeklinde, kademeli bir düşüş göstermiştir. Buna karşın NTV’de 3, 23, 19, 16, 21, 19, 13, 11, 4, 6 ve 3 haber şeklinde girerek en keskin düşüşü yaşamıştır.

Tablo 2: Soma Faciası İçerikli Haber Sayılarının Günlük Grafiği

İncelenen dönemde, Soma Faciası ile ilgili ana haber bültenlerindeki haber yoğunluğuna ilişkin bir başka göstergede yayınlanan haberlerin süresidir. Kanalların ana haber bültenlerinde olaya ayırdıkları süreler aşağıda, Tablo 3’de gösterilmiştir. Haber sayılarına paralel bir şekilde, olaya ayrılan süreler bağlamında da NTV konuya en çok süre ayıran haber bülteni olurken TRT 1’in konuya ayırdığı süre en az olmuştur. Kanalların ana haber bültenlerinde olaya ayırdıkları sürenin günlük grafiği de Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haber Sürelerinin Dağılımı

<i>Kanallar</i>	<i>Soma Faciası Haberleri (%)</i>	<i>Diğer Haberler (%)</i>
TRT 1	53,8	46,2
KANAL D	60,5	39,5
STV	54,4	42,6
NTV	62,6	37,4

Tablo 4: Soma Faciası İçerikli Haber Sürelerinin Günlük Grafiği

Konuyla ilgili gerek yayınlanan haber sayıları gerekse de haber süreleri incelendiğinde, olayın meydana gelişini takiben ilk üç gün konunun yer alma sıklığının artarak devam ettiği, beşinci gün zirveye ulaştığı, sonraki günlerde ise her geçen biraz daha azalarak seyrettiği görülmektedir. Bu durumu haberlerin gündem kurma, gündemi belirleme kuramıyla da açıklama mümkündür. Ancak, kurulan ya da sürdürülen gündem acılar ve felaketler üzerine ise, bu durumda haber yapımcıların çok daha dikkatli olması gerekmektedir. Çünkü olayın sürekli gündemde tutulması, olaya haber bültenlerinde geniş yer verilmesi olumsuzlukların ve sonuçlarının çoğalarak artmasına neden olmakta, böyle durumlarda haber de toplumsal işlevlerinin dışına çıkarak farklı boyutlara kayabilmektedir.

Bir başka frekans çalışması da olayla ilgili yayınlanan haberlerin içeriğine yönelik yapılmıştır. Haberler içeriğine göre bilgilendirici, dramatik/trajedik ve sansasyonel/panik yaratıcı olarak kategorilendirilmiştir. Bilgilendirici haberler olayın nesnel ve tarafsız olarak duyurulmasını amaçlarken dramatik/trajik haberler acı, hüznün ve gözyaşı gibi duygusal öğelerin ön plana çıkararak izleyicinin duygularını harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. Sansasyonel ve panik yaratıcı haberler ise uyarıcı işlev taşıdığı ya da taşıyacağı düşünülen bazen önemsiz bazen ise varolmayan bazı öğelerin ön plana çıkarılarak abartılı bir şekilde vurgulanması ile oluşmaktadır (Timisi ve Dursun, 2008:28-60).

Tablo 2: Kanallara Göre Soma Faciası Haberlerinin İçeriği

	<i>TRT 1 (%)</i>	<i>KANAL D (%)</i>	<i>STV (%)</i>	<i>NTV (%)</i>
Bilgilendirici	77,7	76,1	59,2	67,4
Dramatik/trajik	21,8	23,9	35,4	32,6
Sansasyonel/panik yaratıcı	0	0	5,4	0

İnceleme sonucunda, Soma Faciasıyla ilgili yayınlana haberlerin bilgilendirici ve dramatik içeriklerde yoğunlaştığı, sansasyonel/panik yaratıcı haberlere ise sadece STV’de yer verildiği görülmektedir. Olayı dramatik boyutuyla en fazla işleyen kanal da yine STV olmuştur. TRT 1 ise, kamu yayıncılığı anlayışıyla paralel bir şekilde olayı daha çok bilgilendirme daha az dramatize etme şeklinde bir eğilim göstermiştir. Diğer yandan olayı dramatik boyutuyla alan haberler, kendi içinde değerlendirildiğinde trajedinin yoğunluklu olarak öyküleştirmeye tekniği üzerinden yapıldığı görülmektedir. Tek tek bireylerin hikayelerine odaklanılan bu teknikte, kazada hayatını kaybeden ya da yaralı olarak kurtulan kişilerin hayat öyküleri yeniden kurgulanarak dramatik bir şekilde izleyiciye sunulmuştur. Özü itibariyle izleyiciye zaten olumsuz duygular yaşatan bu olay, bu yöntemin kullanılmasıyla daha da üzücü bir şekilde sunulmuştur.

Soma Faciası haberlerine bir başka analizde de işledikleri konu üzerinden bakılmıştır. Bunun sonucunda haberlerin konuyu ele alırken belli başlı konular üzerinde yola çıktıkları görülmüştür. Tablo 6’da belirtilen bu konular arasından olaya ilişkin durum analizi yapan haberler ile bireysel hikâyelere odaklanan haberlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Tablo incelendiğinde TRT 1’in olayın nedenleri, firmanın ihmalleri ve konuya ilişkin iktidar eleştirisine yönelik herhangi bir haber yapmazken; Kanal D ve STV’nin iktidar eleştirisi ve firma ihmallerini gündeme getiren kanallar olması dikkat çekicidir.

Konu dağılımlarına bakıldığında, haber içeriklerinde olumsuzluğun en yoğun, olayın özü itibariyle, durum analizi üzerinden yapıldığı, bunu bireysel hikâyelerin konu alındığında dramatik haberlerin takip ettiği görülmektedir. Olayın sonuçları,

Olumsuz olayların televizyon ana haber...

mesleğe ilişkin değerlendirmeler ve yardım kampanyaları içerikli haberler de olumsuzluğun diğer sunumlarını oluşturmaktadır.

Tablo 6: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haberlerin Konusu

	<i>Olayın nedenleri</i>	<i>Olayın sonuçları</i>	<i>Durum analizi</i>	<i>Geçmişten örnekler</i>	<i>Firma ihmalleri</i>	<i>İktidar eleştirisi</i>	<i>Bireysel hikayeler</i>	<i>Mesleğe ilişkin değerlendirme</i>	<i>Yardım-kampanya</i>	<i>Diğer</i>
TRT 1	0	3,6	67,9	0,9	0	0	15,2	0,9	6,3	6,3
KANAL D	3,9	3,9	70,5	0,8	0,8	3,9	10,9	2,3	2,3	0,8
STV	7,5	16,3	29,3	0	4,1	6,8	26,5	0,7	2,7	6,1
NTV	3,7	0,7	57,8	0,7	0	0	23	6,7	5,2	2,1

Ana haber bültenlerinde yer alan Soma Faciası içerikli haberlere genel olarak bakıldığında da yayınlanan haberlerin büyük oranda olumsuzluk taşıdığı görülmektedir. Haber, olayı hangi içerik ve hangi yollarla ele alırsa alsın daha çok konunun sonuçlarına odaklanarak bu sonuca neden olan olumsuz faktörleri, olumsuz kurum ve kişileri ya da olumsuz süreçleri vurgulamaktadır. Bu olumsuzluk bilinçli ya da bilinçsiz olarak haberin üretim ve sunumuna da yansımaktadır. Spikerin haberi sunum şekli, jest ve mimikleri, ses tonu, kullandığı kelimeler, haberin içeriğini oluşturan görsel ve sözel malzemelerin seçimi, seçilen malzemelerin kurgulanma şekli, haber aktörlerinin seçimi, uzmanların görüşleri vb. tüm unsurlar bu olumsuzluğu pekiştirir nitelikte kullanılmaktadır.

Tablo 7: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haberlerin Tutumu

<i>Kanallar</i>	<i>Olumlu (%)</i>	<i>Olumsuz (%)</i>
TRT 1	14,3	85,7
KANAL D	13,3	86,7
STV	18,4	81,6
NTV	18,5	81,5

İncelenen haberlerde olumsuzluk özelliğini vurgulayan ve pekiştiren unsurlardan biri de haberin sunum ve içeriğinde kullanılan sözcüklerdir. Sözcükler, içinde buldukları söylem itibarıyla toplumda düz anlam ve yan anlamlarıyla kabul gören uzlaşımlardır. Bir sözcüğün nerede, hangi anlamda ve hangi amaçla

kullanıldığını anlamak için, onu bir bütün olarak söylem ve ideoloji boyutuyla ele almak gerekmektedir. “Sözcüklerin anlamı, diğer bir deyişle vurgusu söylemler içinde oluşur.”(İnal, 1996:119). Bu amaçla haberin sunum ve perforesinde en sık kullanılan 10 sözcük belirlenerek Tablo 8’de, kanallara göre listelenmiştir. Facia, acı ve yas sözcüklerinin haberin sunumunda ve içeriğinde, her kanalda, en sık kullanılan sözcükler olduğu görülmüştür. Bu sözcükler aracılığıyla zaten olumsuz bir içeriğe sahip olan olay, daha da olumsuzlaştırılarak topluma sunulmuştur.

Tablo 8: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haberlerde Kullanılan Sözcükler

<i>Kanallar</i>	<i>Sunumda Kullanılan Sözcükler</i>	<i>Perforede Kullanılan Sözcükler</i>
TRT 1	facia, acı, yas, ölüm, şehit, gözyaşı, ihmal, hüznün, yangın, kaza	facia, acı, yas, gözyaşı, yangın, umut, acılı aile, hüznün, ateş, kara
KANAL D	facia, acı, felaket, eylem, protesto, şehitlik, öfke, gerginlik, cenaze, tepki	facia, acı, yas, eylem, protesto, ölüm, eylem, öfke, ihmal, şehit
STV	facia, acı, yas, protesto, gerginlik, şehit, toprak, tepki, dehşet, ateş	facia, acı, yas, gerginlik, protesto, şehit, çaresizlik, akp, tekme, ölüm
NTV	facia, acı, yas, umut, felaket, cehennem, karagün, soğuk hava deposu, cenaze, sessizlik	facia, acı, yas, öfke, umut, cehennem, felaket, kaza, ihmal, tepki

Soma Faciasıyla ilgili haberlerde incelenen bir başka unsurda haber aktörlerine ilişkindir. Dağılımları Tablo 9’da gösterilen haber aktörleri, aynı zamanda konunun hangi boyutlarıyla ele alındığının belirlenmesine de yardımcı olmaktadır. Tabloya bakıldığında, haberlerde kurban, mağdur ve yakınları ile hükümet temsilcilerinin önemli birer aktör olarak rol oynadığı görülmektedir. Cumhurbaşkanı, başbakan, çalışma ve sosyal güvenlik bakanı, enerji ve tabii kaynaklar bakanı gibi, hükümetin üst düzey yetkililerinin Soma Faciası haberlerinde bu denli rol oynaması olayın büyüklüğü ve korkunçluğunun resmi kaynaklarca da onaylandığının bir göstergesi olmakta, olumsuzluğu pekiştirmektedir. Kurban, mağdur ve yakınları da olayın şokunu henüz üzerinden atamamış, yaşadıkları acının etkisindeki görüntüleriyle haberlerde yer almışlardır. Kaderine, sisteme, yetkililere isyan eden ve kayıpları için gözyaşlarını tutamayan bu kişiler haberlerdeki olumsuzluğun en yoğun ve en etkili aktörleri olmuşlardır.

Tablo 9: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haberlerde Aktörlerin Dağılımı

	<i>Hükümet</i>	<i>Siyasi Partiler</i>	<i>STK</i>	<i>Bilim A. ve Uzmanlar</i>	<i>Medya Temsilcileri</i>	<i>Kurban, Mağdur ve Yakınları</i>	<i>Diğer</i>
TRT 1	20,5	5,4	3,6	0	0	16,1	54,4
KANAL D	23,4	5,5	3,1	0,8	0	20,3	46,9
STV	19,7	4,8	2,7	2,8	1,4	25,9	42,8
NTV	20	6,7	0	2,2	0	24,4	46,8

Soma Faciasıyla ilgili haberlerde, olumsuzluğun haber anlatı yapısı içindeki kurulumuna yönelik abartı ve tekrar unsurlarının kullanımı ile kullanımın nerede ve nasıl işlediği de incelenmiştir. Genel olarak abartı unsurunun kullanım oranları kanallar arasında yakınlık göstermekle birlikte, %57,2 ile STV'nin abartıyı en yoğun kullanan kanal olduğu görülmüştür. Abartı, daha çok haberlerin dili üzerinden kendini gösterirken süre kullanımlarında da dikkat çekmiştir.

Tablo 3: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haberlerdeki Abartı Durumu

	VAR (%)					YOK (%)
	Süre	Mağdur Sayısı	Olayın Niteliği	Haberin Dili	Görüntü	
TRT 1	0,9	0	0,9	50	1,8	46,4
KANAL D	7,8	0	0	28,9	2,4	60,9
STV	3,4	0	0,7	16,3	10,9	68,7
NTV	5,2	0	14,8	36,3	0,8	42,9

Tekrar unsurunun Soma Faciası içerikli haberlerde kullanımı da görüntü, perfore ve röportajlar üzerinden incelenmiştir. Korku ve panik yaratıcı haberlerde sıklıkla başvurulan tekrar unsuruna Soma Faciası içerikli haberlerde çok seyrek başvurulduğu görülmüştür. Tekrarın kullanım yerinin ise daha çok görüntüler olduğu ortaya çıkmıştır. Tekrar unsuruna başvurunun az olmasını, olumsuz haberlerin sunumu açısından olumlu bir gelişme olarak kaydetmek mümkündür.

Tablo 4: Kanallara Göre Soma Faciası İçerikli Haberlerdeki Tekrar Durumu

	VAR (%)			YOK (%)
	Görüntü	Perfore	Röportaj	
TRT 1	0,9	0	0	99,1
KANAL D	6,3	0	0	93,7
STV	6,8	0,7	0	92,5
NTV	2,1	0	0,7	97,2

Soma Faciasıyla ilgili haberlerin incelenme sürecinde son olarak, haberlerde uzman görüşüne başvurma, örnek sunma ve kategorize etme gibi etkenlerin kullanılıp kullanılmadığına bakılmıştır. Olumsuzluk içeriği yoğun haberlerde, bu ve benzeri unsurların genellikle mevcut olumsuzluğu destekler ya da vurgular nitelikte kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, görüşüne başvurulmuş uzmanlar konunun olumsuzluklarını destekler, buna bilimsel kanıtlar sunar niteliktedir. Aynı şekilde, verilen örnekler de çoğu zaman benzer içerikte, farklı yer ve zamanlarda meydana gelen olaylarla ilgilidir. Örneğin, kaçırılan ya da kaybolan bir çocukla ilgili hazırlanan bir haberde başka yer ve zamanlarda meydana gelmiş kaçırma ya da kaybolma olayları, bu olayların benzerlik ya da farklılıkları, nedenleri ya da sonuçları gibi iki olay arasındaki ilişki değerlendirilmektedir. Bu durum, mevcut olayın olumsuzluğunu ortadan kaldırmadığı gibi, daha da olumsuzlanarak algılanmasına neden olmaktadır. Ancak Soma Faciası özelindeki haberler uzman görüşüne başvurma ve örnek sunma durumu açısından incelendiğinde bu unsurların kullanımının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, uzman görüşünün kullanımı haberin algılanması açısından oldukça etkili bir unsur olarak iş görmektedir. İzleyici herhangi bir dış sesin ya da spikerin/muhabirin konuyla ilgili yaptığı açıklamalardan çok konunun uzmanı tarafından yapılan açıklamalara değer vermektedir.

Kategorize etme durumuna da, çok sık başvurulmamakla birlikte, başvurulmuş kategorilere bakıldığında mevcut olumsuzluğun pekiştirilir nitelikte olduğu görülmektedir. Buna göre mağdur ve bir meslek olarak madencilik soma faciası içerikli haberlerde başvurulmuş kategorilerdendir. Mağdur; haksızlığa uğrayan, zarar gören kelime anlamında başlı başına olumsuzluk ifade ederken; meslek grubu olarak ele alınan madencilik ise her an ölümle karşı karşıya olan, madene inerken bir daha

Olumsuz olayların televizyon ana haber...

çıkamama ihtimalini de göze alarak inen bir meslek grubu olarak kategorize edilmektedir. Dolayısıyla, her iki kategoride olumsuzluk içermektedir.

Tablo 12: Kanallara göre Soma Faciası İçerikli Haberlerde Uzman Görüşü ve Örnek Sunma Unsurlarının Kullanımı

	<i>TRT 1</i>		<i>KANAL D</i>		<i>STV</i>		<i>NTV</i>	
Uzman Görüşüne Başvurma	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
	5,4	94,6	3,9	96,1	3,4	96,6	3,7	96,3
Örnek Sunma	5,4	94,6	5,5	94,5	3,4	96,6	8,9	91,1

Tablo 13: Kanallara göre Soma Faciası İçerikli Haberlerde Kategorize Etme Durumu

	<i>Çocuk</i>	<i>Tehlikeli</i>	<i>Güvenli</i>	<i>Meslek</i>	<i>Kurban</i>	<i>Suçlu</i>	<i>Mağdur</i>	<i>Diğer</i>	<i>Yok</i>
TRT 1	0	0	0	6,2	0	0	10,7	0	83,1
KANAL D	0,8	0	0	9,4	0	1,6	14,8	3,9	69,5
STV	0	2	0	19,1	3,4	4,1	19,1	3,4	48,9
NTV	0,7	0	0	5,9	0	0	2,3	0	91,1

Sonuç

Olumsuz olayların televizyon ana haber bültenlerindeki sunumunu araştıran bu çalışmada, Soma Faciası örnek olay alınarak TRT 1, Kanal D, STV ve NTV ana haber bültenlerindeki sunumu içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik açısından olduğu kadar televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu açısından da oldukça dikkat çeken ve medya tarafından Soma Faciası olarak nitelendirilen bu olay, bir haber değeri olarak olumsuzluğun televizyon haberlerine yansımaları açısından iyi bir örnek sunmaktadır. Bu nedenle de çalışma kapsamında öncelikle haber değeri kavramı ele alınmış, sonrasında ise bir haber değeri olarak olumsuzluk kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kavramsal çalışmaları takiben, Soma Faciası'nın örneklem olarak alınan kanalların ana haber bültenlerinde nasıl ve ne şekilde yer aldığı önce kategori analizi, ardından da frekans analizi teknikleriyle ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın niceliksel bulguları göz önüne alındığında, incelenen dönemde Soma Faciası ile ilgili ana haber bültenlerinde yayınlanan haberler sayısı ve süre

açısından hiç de azımsanmayacak orandadır. TRT 1 olayın meydana gelişinin 2.-3. günü, Kanal D 2.-3.-4. günü, STV 3.- 4. günü, NTV ise 2. ve 3. günleri ana haber bültenlerini tümüyle bu olaya ayırmışlar, başka herhangi bir habere yer vermemişlerdir. Benzer şekilde, sadece bu günlerde olayın televizyon haberlerinde yer alma süresi TRT 1’de 71 dakika, Kanal D’de 142 dakika, STV’de 84 dakika, NTV’de ise 95 dakika olmuştur. Bu süre, araştırmanın yapıldığı 13-23 Mayıs tarihleri arasındaki 11 günlük sürede ise 19 saate ulaşmıştır. Televizyonun, özellikle de ana haber bültenlerinin, zamanı etkin kullanma ve her dakikasını en iyi şekilde değerlendirme ilkesi göz önüne alındığında Soma Faciası içerikli haberler için ayrılan sürenin oldukça fazla olduğunu, hatta abartıldığını söylemek mümkündür.

Olumsuz olayların, ana haber bültenlerinde bu denli geniş yer alması zaten yeterince olumsuz olan bir durumun toplum tarafından daha da olumsuz bir şekilde algılanmasına, olayın boyutlarının abartılmasına ve büyütülmesine neden olmaktadır. Bu duruma bir de ana haber bültenlerinin olay yerinden canlı yayın olarak sunulması eklendiğinde söz konusu algı daha da büyümektedir. Çalışma özelinde incelenen Soma Faciasıyla ilgili haberlerin TRT 1’de %10,7’si, Kanal D’de %21,1’i, STV’de %5,5 ve NTV’de %12,6’sı olay yerinden canlı yayın olarak sunulmuştur. Konuyla ilgili yayınlanan haberlerde de TRT 1’de %88, Kanal D’de %78,1, STV’de %89,8 ve NTV’de %84,5 oranında olay yeri, olayın aktörleri, kurtarma çalışmaları, ekrana taşınan yaralı işçiler ve gözü yaşlı kazazede yakınları gibi olayın olumsuzluğunu sergileyen görüntüler kullanılmıştır. Soma Faciası gibi kaza, felaket ve benzeri olayların televizyon haberlerindeki yer alma süresi ve bu sürede kullanılan olaya ait görüntüler, yer verilen röportajlar, haberde kullanılan ses vb. tüm unsurlar haber içeriğinin olumsuzluğunu daha da olumsuzlamaktadır. Bu noktada, Amerika’da meydana gelen 11 Eylül saldırılarının ve ülkemizde yaşanan 1999 depreminin televizyon ana haber bültenlerindeki sunumu da Soma Faciası’ndan çok farklı olmamış ve olumsuz olayların televizyon haberlerindeki sunumunun benzer sorunsallar üzerinden eleştirilmesine neden olmuştur.

Postman ve Powers’ın “Musluğu açıyorsunuz ve haberler akıyor!” (Postman&Powers, :50) ifadesiyle göndermede bulunduğu gibi, televizyon haberleri aracılığıyla topluma sınırsız bir bilgi akışına sağlanmaktadır. Bireyin dış gerçekliği algılamasını ve anlamlandırmasını sağlayan bu sonsuz sayıdaki ve konudaki bilgi

akışı içinde, olumsuz olaylar da kendine oldukça önemli bir yer bulmaktadır. Bu türden haberlerin kapsamı, aktarılan bilginin hacmi, konunun ifade ediliş biçimi, konuyla ilgili görüşlerin yorumlanış tarzı, konuyu betimlerken ve nitelerken kullanılan semboller, metaforlar ve söylemler (Kasperson & Kasperson, Akt. Furedi, 2001:85) bir bütün olarak bireyin ve toplumun konuya ilişkin algısını şekillendirmektedir. Bu anlamda, içinde yaşanan dünyanın nasıl bir yer olduğuna dair bireysel ve toplumsal algılar büyük oranda televizyon haberleri aracılığıyla oluşmaktadır (Yurdigül, 2014:137). Televizyon haberlerinde sunulan, olumsuzluğun yüceltildiği konu ve olayların gerçek dünyada, bireyin gündelik yaşamında, gerçekleşebilme ihtimali (Weitzer&Kubrin, 2004:498) olumsuz haberlerin birey ve toplum üzerindeki etkisinin de artmasına neden olmaktadır. Diğer yandan, toplumda herhangi bir olaya ilişkin olumsuz sonuçların ortaya çıkacağına dair hemen her zaman geçerli olan bir olumsuzluk beklentisinin var olması (Furedi, 2001:85) da yine bu tür olayların televizyon ekranlarındaki sunumuyla yakından ilişkilidir. Televizyon haberleri, sürekli olumsuz konuları gündeme taşıyarak, toplumda var olan bu beklentinin üzerine gitmekte, belirli tehlike ve risklere dair uyarılar yaparak toplumda korku ve panik yaşanmasına neden olmaktadır.

Genel itibariyle düşünüldüğünde de olumsuz olaylar, haber medyasının varlık nedeni olarak iş görmektedir. Haberler, bu tür olaylar üzerinden doğrudan duyguları hedef alarak içeriği önemsizleştirmekte, acının görünürlüğünü sürekli kılmaktadır. Böylelikle, toplumu olay hakkında bilgilendirmenin dışında, olayın toplum nezdindeki anlam ve önemini belirlemektedir (Radford, 2004).

Olumsuz olayların televizyon ana haber bültenlerindeki sunumuna bakıldığında, televizyonun daha en başından olumsuzluğu haber değeri olarak temel ölçüt kabul ettiği ve bunun üzerinden bir yayın politikası izlediği görülmektedir. Bu durum haberlerin üretilmesinden sunumuna kadar hemen her aşamada kendini göstermektedir. Nitekim Soma Faciası olarak ele aldığımız olay özelinde de, olumsuzluğun daha başından kabullenilip abartıldığı görülmektedir. Soma'da bir iş ve maden kazası yaşanmış, bunun sonucunda da 301 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu içerik, özü itibariyle yeterince olumsuzdur. Ancak haber medyası bu olayı 'Soma Faciası' olarak adlandırarak 'facia' kelimesi üzerinden olayın olumsuzluğunun boyutlarını belirlemiştir. Oysaki haber medyasının olumsuzluğu vurgulayacak ya da

pekiştirecek ‘facia’ vb. kelimelerden mümkün olduğunca kaçınması, toplumun konuya ilişkin vereceği duygusal tepkileri hesaba katarak abartı, tekrar ve sansasyondan uzak, kamusal bir sorumluluk bilinciyle hareket etmesi beklenmektedir (Yurdigül, 2014:236). Ayrıca bu tür olayların televizyon ana haber bültenleri içinde ilk sıralarda ve oldukça geniş sürelerle değil bülten içinde herhangi bir yerde ve gerektiği uzunlukta sunulması da olayların toplum üzerindeki etkisi açısından oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- AZİZ, Aysel (2008). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri, Ankara: Nobel Yayınları
- BİLGİN, Nuri (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar, Ankara: Siyasal Kitabevi
- BURTON, Graeme (1995). Görünenden Fazlası, Medya Analizlerine Giriş, (Çev.) N. Dinç, İstanbul:Alan Yayınları
- CRITCHER, Chas (2003). Moral Panics and The Media, Buckingham-Philadelphia:Open University Press
- DURSUN, Çiler (2001). Tv Haberciliğinde İdeoloji, Ankara: İmge Kitapevi
- FUREDİ, Frank (2001). Korku Kültürü: Risk Almamanın Riskleri, (Çev.) B. Yıldırım, İstanbul:Ayrıntı Yayınları
- İNAL, Ayşe (1996). Haberi Okumak, İstanbul: Temuçin Yayınları
- KARS, Neşe (2010). Haberin Tarihi, Kuramları, Söylemi ve Radyo-Televizyon Haberciliği, İstanbul:Derin Yayınları.
- KARS, Neşe (1996). Yazılı Basından Televizyona Geçişte Tekelleşme Eğilimleri Açısından Televizyon Haberciliği, Yayınlanmamaş Doktora Tezi, İstanbul
- KELLNER, Douglas (2010). Medya Gösterisi, (Çev.) Z. Paşalı, İstanbul: Açılım Kitap
- MCQUAIL, Denis; WINDAHL, Sue (1997). Kitle İletişim Modelleri, (Çev.) K. Yumlu, İstanbul:İmge Kitabevi
- POSTMAN, Neil; POWERS, Steve (1996). Televizyon Haberlerini İzlemek, (Çev.) A. Tunç, İstanbul: Kavram Yayınları

Olumsuz olayların televizyon ana haber...

- RADFORD, Benjamin (2004). Medya Nasıl Yanılıyor, Basının, Aktivistlerin ve Reklamcıların Yanlış Yönlendirmesi, (Çev.) S. Okan, İstanbul:Güncel Yayıncılık
- RAMONET, Ignacio (1999). Medyanın Zorbalığı, (Çev.) A. Derman, İstanbul: Om Yayınevi
- RİGEL, Nurdoğan (2000). İleti Tasarımında Haber, İstanbul:Der Yayınları
- TİMİSİ, Nilüfer; DURSUN, Çiler (2008). Medya ve Deprem, 17 Ağustos 1999 Depreminin Medyada Temsili, Ankara:Öncü Basımevi
- TOKGÖZ, Oya (1994). Temel Gazetecilik, Ankara:İmge Kitabevi
- WEİTZER, Ronald; KUBRİN, Charis E.(2004). “Breaking News: How Local TV News and Real-World Conditions Affect Fear of Crime”, Justice Quarterly, Volume:21, No.3, September
- YOUNG, Jason R. (2003). “The Role of Fear in Agenda Setting by Television News”, The American Behavioral Scientist, Aug; 46,12; ProQuest Central, pp. 1673-1695
- YURDİGÜL, Yusuf (2002). “Türkiye’de Televizyon Haberciliğinde Sıradışı Kimliğin Sunumu”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E.
- YURDİGÜL, Yusuf (2007). “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Ulusal Kimlik Olgusu ve Ulusal Kimliğin Televizyon Haberlerinde Sunumu”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E.
- YURDİGÜL, Aslı (2014). “Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Korku Kültürünün İnşası”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi S.B.E.